

Прије десетак дана Босну и Херцеговину је посјетила група конгресмена САД. Домаћа јавност је посебно била подијељена по питању изјаве једног од конгресмена, изречене после сусрета са чланом Предсједништва БиХ Харисом Силајџићем.

Наиме, он је изјавио да 25% посланика у Представничком дому БиХ (мислећи на Србе из Републике Српске, иако их има 28,6%!), користећи ентитетско гласање блокирају процес одлучивања у парламенту.

Наглашавам, то није став групе конгресмена, већ само једног од њих, који се у том тренутку, из само њему познатих разлога, прихватио функције Силајџићевог портпарола. Политичка јавност Српске је то одлучно одбила, а Федерације здушно прихватила.

Да се ради само о изјави једног погрешно информисаног конгресмена ово питање не би заслуживало толику пажњу. Међутим, већина политичких партија из Федерације на укидању или редуковању ентитетског гласања заснива будући концепт уставних промјена у БиХ. Стога, јавност треба да зна како је ентитетско гласање настало и шта оно значи у уставном систему БиХ.

Модел уставног уређења БиХ, између осталих, почива на остваривању принципа равноправности два ентитета и равноправности три конститутивна народа. Ентитетско гласање у Представничком дому је у функцији заштите принципа равноправности ентитета, а не народа, како се то тенденциозно често истиче. Оно је дефинисано у "Договореним основним принципима", потписаним у Женеви 8. и у Њујорку 26. септембра 1995. године, на којима почива Општи оквирни споразум за мир у БиХ (Дејтон, 21. новембар 1995.). Наиме, тачка 6 Основних принципа (Њујоршки принципи) говори на којим институцијама ће бити послови и прерогативи БиХ после избора. Одмах у тачки 6.1 пише: "Парламент или Скупштина у којој ће двије трећине посланика бити изабране са територије Федерације, а једна трећина са територије РС. Све парламентарне одлуке доносиће се већински, под условом да већина садржи најмање трећину гласова из сваког ентитета." Овај принцип је уграђен у Устав БиХ, којим је, између осталог, дефинисано да се 28 посланика Представничког дома бира на територији Федерације БиХ, а 14 на територији РС. Посланици сваког ентитета се бирају из реда сва три

конститутивна народа. Дакле, они су представници ентитета, а не било ког народа појединачно. Према томе, трећином гласова сваког ентитета штитити се један од основних принципа на којима почива Устав БиХ - равноправност ентитета. Када те заштите не би било, посланици из ФБиХ би могли не само усвајати законе, већ и мијењати Устав без посланика из РС. Дапаче, све законе би могли доносити само бошњачки посланици јер чине како просту, тако и општу већину у Представничком дому (од укупно 42 посланика сада их је 22). Шта би то у пракси значило у садашњој БиХ сваком добронамјерном је потпуно јасно. Уосталом, и кворум Представничког дома могли би да чине само Бошњаци, тако да би се и сједнице могле одржавати и без Срба и без Хрвата.

Залагање Бошњака да се укине ентитетско гласање је крајње лицемјерно јер их је више од 50% и могу да зауставе сваки приједлог о коме се гласа, не користећи ентитетску већину. Наиме, ентитетско гласање се рачуна само онда када је обезбијеђена проста већина (гласови за). Другим ријечима, Бошњаци, користећи просту већину у првом кругу гласања, могу да постигну све оно што посланици из РС остварују користећи ентитетско гласање у другом кругу. Стога им ентитетско гласање није ни потребно.

Заговорници укидања ентитетског гласања обмањују и међународну и домаћу јавност како то углавном користе Срби да би блокирали рад Представничког дома. Да се заиста ради о обманама најбоље показују резултати истраживачког пројекта "Процес одлучивања у Парламентарној скупштини БиХ", који је промовисан крајем прошле године. Руководилац пројекта је био проф. др Касим Трнка. Резултати истраживања показују да у периоду од 1997. до краја 2007. године, од укупно 260 одбијених нацрта и приједлога закона, њих 156 није прошло јер није добило потребну ентитетску већину, од којих нешто више од половине (52,3%) није добило подршку из РС. Из овог се могу извући сљедећи закључци о којима истраживачи не говоре. Ако 156 закона није добило ентитетску, значи да 104 (40%) нису добили просту већину. Ту већину никако нису могли чинити Срби из РС јер никад нису чинили већину кворума. Дакле, и ти закони су одбијени јер нису имали довољно гласова из Федерације. Када се то узме у обзир произилази да је скоро двоструко више закона одбијено због неподршке посланика Федерације.

Други основни принцип уставног уређења БиХ - равноправност сва три конститутивна народа - загарантован је примјеном адекватних механизма заштите виталних националних интереса конститутивних народа у процесу одлучивања у Дому народа Парламентарне скупштине БиХ. Сваки од три клуба конститутивних народа може превентивно дјеловати и зауставити доношење предложене одлуке ако већина делегата одговарајућег клуба сматра да је она штетна по витални интерес тога народа. Тада одлука може да се донесе ако добије сагласност већине делегата из сва три клуба. У

противном, у поступак одлучивања се укључује Уставни суд БиХ. Интересантно је и неочекивано да је овај облик заштите у законодавном поступку у Парламентарној скупштини БиХ кориштен свега четири пута. Двапут су га користили Бошњаци, а двапут Хрвати.

Дакле, у Дому народа се штите интереси конститутивних народа, а у Представничком дому посланици сваког ентитета, користећи ентитетско гласање, обезбјеђују равноправност свог ентитета. То су, према томе, два потпуно различита механизма заштите и оба се не могу примјењивати у Дому народа, као што неки у ФБиХ предлажу, заговарајући укидање ентитетског гласања у Представничком дому. За огромну већину у Српској то је потпуно неприхватљиво и значи исто што би значило залагање за укидање Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ. Укидање ентитетског гласања би значило нарушавање Женевских и Њујоршких принципа, па и самог Дејтонског мировног споразума, који почива на тим принципима. Другим ријечима, био би подривен сам темељ Општег оквирног споразума за мир у БиХ са несагледивим посљедицама.

(Аутор је посланик ПДП-а у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ; текст је објављен у бањалучким "Независним новинама" 11.07.2009. године)